

Ἀλληθωρίζω: Μὴν τὴν τρανήξῃς ἴσα πάντων καὶ βγῇ ἄμορα, γιατί θὰ γουρλοτηράῃ τὸ παιδί, θὰ γκαβοτηράῃ (ἄμορα = ἐν κακῇ καταστάσει).

γρυλλούδα ἡ, Κρήτ. ἀγρυλλούδα Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ ὕ λ λ ο ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ο ὕ δ α.

Τὸ φυτὸν Κάρδος ὁ κατανεύων (Cardus nutans) τῆς οἰκογ. τῶν Συνθέτων (Compositae).

γρυλλούνα ἡ, Κύθηρ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ ὕ λ λ ο ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ο ὕ ν α.

Γ ρ υ λ λ ο ὕ δ α, τὸ ὅπ. βλ.

γρύλλωμα τό, Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) γρύλλωμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γρύλ-λωμαν Κύπρ. — Λεξ. Βάιγ. Δημητρ. γκρούσμα Μακεδ. (Ἐράτυρ.) γρούλ-λωμα Σύμ. γούρλωμα Μῆλ. Πελοπ. (Γαργαλ. Κορινθ.) — Λεξ. Περίδ. Βυζ. Πρω. Δημητρ. γούρλουμα Ἡπ. (Πλατανοῦς.) Μακεδ. (Βόιον) γκύρλωμα Ἡπ. (Κόνιτς.) γκούρλουμα Θεσσ. (Καλαμπάκ. Λάρ.) Θράκ. (Αἶν. Σουφλ.) Μακεδ. (Γρεβεν.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ υ λ λ ὶ ν ω. Ὁ τύπ. γ ρ ὕ λ λ ω μ α καὶ εἰς Σομ.

1) Τὸ ὑπερβολικὸν ἄνοιγμα τῶν ὀφθαλμῶν Θράκ. (Αἶν. Σουφλ.) Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) Κύπρ. Μῆλ. Πελοπ. (Γαργαλ. Κορινθ.) Σύμ. — Λεξ. Βάιγ. Περίδ. Βυζ. Πρω. Δημητρ.: *Ῥόα* εἶδε τὸ γούρλωμα τοῦ ματιῶνε τον, ἔγινε ἄρατη (=ἔφυγε ταχέως) Γαργαλ. Μόνο τὸ γρύλλωμα τῶν ἀμμαθιῶν δὸν νὰ δῆς, καταλαβαίνει εἶδα κακὸς ἀποῦ ναι Κίσ. 2) Ὁ στραγγαλισμός, ἡ διὰ τῶν χειρῶν ἀπόπνιξις ἢ ὁ πνιγμός ἐξ ἄλλης αἰτίας Ἡπ. (Κόνιτς.) Θεσσ. (Καλαμπάκ. Λάρ.) Μακεδ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Ἰσὺ θέλ'ς γκούρλουμα Καλαμπάκ. Θέλει γρύλ-λωμα τὸ κακοθάνατο μ' εὐτὰ βὸ διάη γ' ἤλεε* Ἀπύρανθ. *Ὁλο godnā καὶ θὰ πάη μὲ γρύλλωμα αὐτόθ. Γρύλλωμα!* (ἀρὰ λεγομένη δι' ἄνθρωπον ἢ ζῶον ποὺ φωνάζει ἢ βήχει, ἐννοεῖται νὰ τοὺς εὖρη πνιγμός, θάνατος ἐκ πνιγμοῦ) αὐτόθ. *Γρύλλωμα νὰ βγάλῃς!* (ἀρὰ) αὐτόθ.

γρυλλωμός ὁ, Ἄνδρ. Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) γρυλλωμός Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γουρλωμός Μῆλ.

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ υ λ λ ὶ ν ω.

1) Γ ρ ὕ λ λ ω μ α 1, τὸ ὅπ. βλ., Ἄνδρ. Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) Μῆλ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Ὡ, ὁ γρυλλωμός τῶν ἐμμαθιῶν δὸν!* Ἀπύρανθ. *Σ τὸ γρυλλωμὸ πὸ γρυλλῶσα δὸ ζῶ', φῦα dre-xāta κ' ἤρθασι νὰ μοῦ τὸ ποῦσι αὐτόθ. Εἶδα ναι ὁ γρυλλωμός σου κακορρίζε, ὅδε μανίζεις, νὰ θώρεες τὴ μούρη σου, νὰ φοβᾶσαι ἤθελες* Κίσ. 2) Γ ρ ὕ λ λ ω μ α 2, τὸ ὅπ. βλ., Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Εἶδα γρυλλωμός κ' εὐτός! Λέ βορεῖ καθόλου νὰ μιλῇ!*

γρυλλώνης ὁ, Πελοπ. (Σουδεν.) γκρυλλώνης Ἡπ. (Δρόβιαν.) γκυρλώνης Ἡπ. (Δέλβιν. Δρόβιαν. Ἰωάνν.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ υ λ λ ὶ ν ω.

1) Γ ρ υ λ λ ὶ ν ω μ α τ ῆ ς 1, τὸ ὅπ. βλ., Ἡπ. (Δρόβιαν.) Πελοπ. (Σουδεν.) 2) Φανταστικὸν φόβητρον τῶν παιδίων, ἔχον προεξέχοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ἐκφοβισμόν Ἡπ. (Δέλβιν. Δρόβιαν. Ἰωάνν.): *Ερχεται ὁ γκυρλώνης!* Δέλβιν. *Θὰ σὲ πάρῃ ὁ γκρυλώνης* Δρόβιαν. *Συνών. μ π α μ π ο ὕ λ α ς.*

γρυλλώνω Ἄνδρ. Κέρκ. Κρήτ. (Ἄγιος Γεώργ. Ἀμάρ. Ἡράκλ. Μαλάκ. Μεραμβ. Μουστάκ. Νεάπ. Πεδιάδ. Ραμν. Ρέθυμν.) Κυθηρ. Πελοπ. (Μεσσην.) Χίος (Ἐγρηγόρ.) Τῆν. κ.ά. — Κρήτ. Ἔστ. 4,27 γρυλλώνω Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γρυλλών-νω Ἰκαρ. Κάμπ. Κύπρ. (Πεδουλ. κ.ά.) Μεγίστ. Σύμ. Τῆλ. γρυλλώνου Πελοπ. (Κίτ. Μάν.) Τῆν. (Πάνορμ.) γρυλ-λῶν-νω Κάμπ. Ρόδ. γρ'λώνω Πάρ. (Λεῦκ.) γλυ-ρώνω Κρήτ. (Κίσ. Σέλιν. κ.ά.) γλυρών-νω Πάτρ. γλυρώνου Μακεδ. ἀγρυλλώνου Κυδων. Λέσβ. γκρυλώνω Ἡπ. (Δρόβιαν.) — Δ. Σολωμ. 337 — Λεξ. Δημητρ. γκρυλώνου Ἡπ. (Πάπιγκ.) Λέσβ. Στερελλ. (Γραν.) ἀγκρυλώνου Στερελλ. (Περίστ. — Μ. Στεφανίδ., Ὁρολογ. δημῶδ., 21 γκρ'λώνου Μακεδ. (Καστορ.) γκρυρώνου Μακεδ. γκρυώνου Μακεδ. (Ἐράτυρ.) γκλυρώνου Μακεδ. ἀγρυλώνου Λέσβ. γρουλώνω Πελοπ. (Ἄρν. Ζελίν. Καλάμ.) Χίος γρουλώνου Λέσβ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Σάμ. γρουλλών-νω Κῶς Μεγίστ. Σύμ. Τῆλ. γουρλώνου πολλαχ. γουρλών-νω Μεγίστ. γουρλώνου Εὔβ. (Βρύς.) Ἡπ. (Κουκούλ. Πλατανοῦς.) Κυδων. Λέσβ. Μακεδ. (Δαμασκην.) Πελοπ. (Κίτ. Μάν.) Στερελλ. (Ἀχυρ.) γουρλών-νου Εὔβ. (Ἀνδρων. Κουρ. Ὁξύλιθ.) γκουρλώνω πολλαχ. γκουρλώνου πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. σγκουρλώνου Θεσσ. (Κακοπλεύρ.) γκυρ-λώνω Ἰων. (Βουρλ.) γκυρλώνου Ἡπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ. Κωστάν.) Στερελλ. (Κλόν. Τριχων. Φθιώτ.) γκ'ρλώνου Ἡπ. (Κόνιτς.) γκλυρώνου Μακεδ. (Βλάστ. Δαμασκην. Κοζ. Πεντάπολ.) γουργώνω Καππ. (Φάρασ.) Ἀόρ. ἐγρυά-λωσα Χίος (Πισπιλ.) Μετοχ. γρυαλ-λωμένος Χίος (Πισπιλ.)

Τὸ Βυζαντ. ρ. γ ρ υ λ λ ὶ ν ω, βλ. Συναξ. γαδάρ. στ. 299 (ἐκδ. Wagner σ.120) «ἄνοιξε τὰ ὀμμάτιά σου, γρύλλωσ' τα ὅσον ἔχεις» καὶ στ. 308 σ. 121 «ἀγρυλλώνει ὁ λύκος νὰ ἰδῇ τὸ πότε νὰ λθῇ χάρις».

Α) 1) Μὲ ἐνεργ. καὶ παθητ. σημασίαν, μεταβ. καὶ ἀμτβ., ἀνοίγω ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἐκ διαφόρων λόγων σύνθηθ.: *Γούρλουσι τὰ μάτια νὰ δῇ καλὰ Μακεδ. (Βόιον).* Ὁ νέος παππᾶς ποὺ μᾶς ἤρθε, ὅταν μιλήρ, γουρλώνει τὰ μάτια Πελοπ. (Κοντογόν.) Μόλις μ' εἶδι ἄξαφνα, γούρλουσι τὰ μάτια τ' Εὔβ. (Ἀγία Ἄνν.) Ἀμα θυμώσῃ, γρυλλώνει τὰ μάτια του Πελοπ. (Κίτ. Μάν.) Εἶδεν κἄτιμ μάθκια γρυλ-λωμέν-να ποὺ τὸν θυμὸν του Κύπρ. (Πεδουλ.) Ἡγούρλουσι τὰ μάτια τ', σὰν ἡμαθι ποὺς τοὺν βρίζουν Τῆν. Τὸ γκούρ-λωσε τὸ μάτι ἀπὸ τὴν πείνα Πελοπ. (Σκορτσιν.) Ἀγκρυ-λώνου τὰ μάτια μ' ἀπ' τοὺν πόνου Στερελλ. (Περίστ.) Ἐ-γρύλ-λωσεν τὰ ἀμ-μάθκια του τζ' ἔκαμέν τα σὰν τὲς πουργ-νέλ-λες Κύπρ. Τὰ μάτια του εἶναι γκουρλωμένα σὰν τοῦ βάθρακα Πελοπ. (Δάρ.) *Τί τὰ γκούρλουσις τὰ μάτια σὰ νὰ νὰ σὶ κᾶνα φουφάλογου; Μακεδ. (Δασοχώρ.) Γκούρλουσα τὰ μάτια κὶ σκιᾶχ' καὶ τοὺ μ' κρὸ Στερελλ. (Γραν.) Τί γκούρ-λουσις ἔτ' κὶ σκιᾶζουμι; Θεσσ. (Μοσχᾶτ.) Τί τὰ γκυρλών'ς ἔτ' τὰ μάτια; λὲς θὰ σὶ σκιαχτοῦμι; Ἡπ. (Κουκούλ.) Μ' γκούρλουσι τὰ μάτια τ', π' κατ' ῥήθ' κα ἀποὺν τοὺ φόβον μ' Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μὴ γρυλλώνῃς τοσονά τ' ἀμάτες σου, για-τὶ φοβοῦμαι νὰ σὲ ξανοίξω Κρήτ. (Μαλάκ.) Γρυλλώνει κα-λὰ - καλὰ, ὅδε σὲ θωρῇ καὶ τότε φοβᾶσαι Κρήτ. (Ραμν.) Μικρὸ ναι τὸ κοπέλι, μὰ γρυλλώνει καὶ ξανοίγει γύρου-γύ-ρου νὰ δῇ εἶδα γίνεται αὐτόθ. Ἐγρύλλωσε τὰ μάθκια δὸν καὶ τὰ κάμε σὰ δὸν ἀνηφορᾶ (ἀνηφορᾶς = ἡ κυκλικὴ ὁπὴ εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ τοίχου τῆς ἀχυροκαλύβης, ἀπ' ὅπου ρίπτουν τὴν τροφὴν εἰς τοὺς χοίρους) Κρήτ. (Ἡράκλ.) *Εἶδα μεῦ γλυ-ρώνεις; Θαρεῖς πὼς θὰ σὲ φοβηθῶ; Κρήτ. (Κίσ.)* Ἀμα μανί-ση, γλυρώνει σὰ δὸ σκύλλο (μανίση = θυμώση) αὐτόθ. Προ-χθὲς μοῦ ἐδιάβηκε μπροστά μου καὶ μοῦ ἐγρύλλωνε τὰ μάτια Κέρκ. Τοῦ γρύλ-λῶσα κ' ἐφοβήθη Ρόδ. Μοῦ γρύλλωσε*

τὰ μάτια του καὶ φοβήθηκα Χίος (Ἐγρηγόρ.) Γρυλλώνει μου ταμάνιπας τοῦ σκότωσα τὸ βατέρα (ταμάνιπας = σάμπως νά) Κρήτ. (Ἅγιος Γεώργ.) "Ὁλη τὴ νύχτα ἐγρύλλωνα ἀπὸ τὸ φόβο μου Κύθηρ. Ἀγκυρλώνον τὰ μάτια μ' ἀπ' τοῦ φόβου Στερελλ. (Περίστ.) Τί ἀγριεύεις τσι γουρλών' τὰ μάτια σ'; Κυδων. "Ὅταν ψυχομαχάη ὁ ἄρρωστος, βλέπει τὸ Χάρο πῶρχει νὰ τόνε κόψη καὶ γρυλλώνει τὸ μάτι του Πελοπν. (Μεσσην.) "Ἐγκιασέν τον 'ποὺ τὸν λαιμόν καὶ ἐγρύλλ-λωσαν τ' ἀμ-μάδκια του Κύπρ. "Ὁ κάττης γουρλώνει τὰ μάθια δον ἀπὸ τὴ δροῦπα Θήρ. Ἐγούρλωσε τὰ μάτια του, 'φότε εἶδε τὸ καρβέλι τὸ ψωμί Πελοπν. (Γαργαλ.) Μὲ τὰ μάτια ἀπόξον γκουρλουμένα Μακεδ. (Θεσσαλον.) Τὰ βράδνα τὰ γκαβά τ' δὲν ἐκλείναν ντίπ, ἦταν γκουρλωμένα σάν τ'ς κουκουβάγιας (τὰ γκαβά τ' = τὰ μάτια του) Μακεδ. (Βελβ.) Νὰ ξανοίξης καλὰ τὴ θεά μου' ἀνὲ γρυλλώνη, κοιμάται (ἀνὲ γρυλλώνη = ἄν' ἔχη ἀνοικτὰ τὰ μάτια) Κρήτ. (Πεδιάδ.) Τὴν ὥρα ποὺ δούφιζε, γκούρλωσε τὰ ματσουρέλια του (δούφιζε = πέθαινε) Ἡπ. (Κωστάν.) Γούρλωσε τὸ μάτι του κ' ἔπωσε χάμον τέζα Πελοπν. (Γαργαλ.) Γούρλωσε τὸ μάτι του κ' ἔμεινε 'ς τὴν ἀγκαλιά μου, τ' ἀχρόνιαγο αὐτόθ. — Τὸν ὑποδέχτηκε 'ς τὸ κεφαλόσκαλο χλομή καὶ μὲ γουρλωμένα μάτια Γ. Ξερόπ., Κόσμος, 67. "Ἄλλοτε πλησιάζει τὴν ἐφημερίδα μὲ πιὸ γουρλωμένα μάτια Δ. Βουτυρ., Εἴκοσι διηγ., 23. Τὰ μάτια του γούρλωσαν καὶ πετάχτηκαν ἀπὸ τίς κόγχες τους Π. Παπαχριστοδ., Θράκ. ἡθογραφ. 4, 118. || Φρ. Γούρλωσε τὰ μάτια (= ὑβριστικῶς, ψυχορραγεῖ ἢ ἀπέθανε) Εὐβ. (Βρύς.) Τώρα τὰ γκούρλωσε τὰ μάτια (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Ἡπ. (Πάπιγκ.) Ἐγρύλλωσε τὰ μάθια του (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Κρήτ. Ἀ-λίον ἔλειψε νὰ μοῦ τὰ γρουλ-λώσῃ (ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀποθάνῃ) Σύμ. Τὰ γκούρλουθ' οὐ γέροντας Στερελλ. (Φθιώτ.) || Γνωμ. Σὰ δὲ δύνασαι, τὰ μάτια γκούρλωνε (ὅταν δὲν δύνασαι νὰ ἐπιτύχῃς τι, φοβέριζε, τ.ἔ. καὶ ἀδυνάτως ἔχοντες δὲν πρέπει ν' ἀνεχώμεθα προσγενομένην ὕβριν) Προπ. (Κύζ. Πέραμ.) Σὰ δὲ βουρεῖς, ἀγρύλουνι (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Λέσβ. Σὰ δὲ φελᾶς, γρύλλωνε τὰ μάτια σου (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Τὴν. Γρύλ-λων-νε, νὰ σὲ φοβοῦνται (νὰ προσποιοῦσαι τὸν ἄγριον, διὰ νὰ σὲ φοβοῦνται) Κάρπ. Τὸ κακὸ ἀδρίτσι σκιάς τὸ μάτι δον γρυλλώνει (σκιάς = τουλάχιστον· διὰ τοὺς ψευτοπαλληκαρεῖς) Κρήτ. (Μεραμβ.) Δύνομαι-δὲ δύνομαι, τὰ μάτια τὰ γουρλών-νον (ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ἀντιδράσουν κατὰ τῶν ἰσχυρῶν) Εὐβ. (Κουρ.) || Αἰνίγμ.

Πά' ἡ γριά 'ς τὴ γρυλλωμένη, | βρίσκειτ' ἀποσβολωμένη (ὁ καθρέπτης) Χίος. || Ἄσμ.

Μικράνανε τὰ μάθια μου κι ὅσο καὶ νὰ γρυλλώνω,
δὲν ἤμπορῶ τὸ ὁμορφο νὰ τ' ἀποκαμαρώνω
Κρήτ. (Μουστάκ.)

"Ἀν θὲς νὰ μάθης, μάθια μου, πῶς δὰ τωσὲ ξαμώνης,
τό'να σου μάτι νὰ καμνῆς καὶ τ' ἄλλο νὰ γρυλλώνης
Κρήτ. (Νεάπ.)

'Εγρύλ-λωεν τ' ἀμ-μάδκια του τζ' ἔκοφεν τὰ ραφίδκια
τζ' ἄν-νοιξεν τές κουτάλες του, κόβκει τζαί τ' ἀλυσίδκια
Κύπρ.

Γιὰ ξεσκεπάσετέ τονε νὰ δῆτε
κι ἀνὲ γρυλλώνη ἀκόμα, νὰ μοῦ πῆτε
Κρήτ. (Ἀμάρ.)

Λέω της νὰ μπῆ 'ς τ' ἁλώνι | καὶ τὰ μάτια της γρυλλώνει
αὐτόθ. || Ποιήμ.

Θωρεῖς τον πούρι τὸ Γαρβῆ, ἀπὸ δὲν κάνει ἰσάφι,
θωρεῖς τον ἀπὸ γρύλλωσε καὶ γούζγεται ἐκμὲ πέρα

Κρήτ. Ἔστ. 4, 27.

Κι ὅτι ἐγκρύλωνε τὰ μάτια,
εὐθὺς φεύγουν οἱ γιατροὶ

Δ. Σολωμ. 337

Γιὰ τοῦτον τους τὸ κούρεμαν, τοῦν' τὰ φερσίματά τους,
τὸ παραπάνω φταίσιμον ἔχουν το οἱ ἀντράδες
πὸν τους γρυλ-λῶν-νον ρακκουρὶν νὰ κάτσουν 'ς τὰ

βραστά τους

(ρακκουρὶν = ὀλίγον, βραστά = ἀβγά) Δ. Λιπέρι., Τζιουπ. τρακούδ. 2, 96. Συνών. γ α ρ δ α λ ὶ ν ω 1, γ ρ υ λ λ ὶ σ - μ α τ ι ᾶ ζ ὶ ω 1. 2) Μεταφ. ἐπὶ φυτῶν, ἀποκτῶ φύλλα ἢ ἄνθη "Ἄνδρ. κ.ά.: Τὸ κλῆμα γουρλώνει (οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀμπέλου ἀρχίζου νὰ ἀνοίγουν) "Ἄνδρ. Συνών. ἀ ν ο ῖ γ ὶ ω 11. β) Ἐπὶ καρπῶν, ὠριμάζω Εὐβ. (Ἄνδρων.) κ.ά.: Τὰ σῦκα γουρλώκανε Ἄνδρων. γ) Ἐπὶ πηγῆς, πᾶνω ὅλως νὰ ἐκρέω Στερελλ. (Κλών.) Ἰκέρλωσε ἡ πηγὴ τὰ μάτια τ'ς (ἡ πηγὴ ἐστειρεψεν ἀπὸ νερὸ καὶ ἔμεινε ἀνοικτὴ). Πβ. γ ρ υ λ λ ὶ σ - κ ο υ κ ι ᾶ ζ ὶ ω. Συνών. ἀ π ο σ τ ε ρ ε ῦ ω 2. 3) Παρατηρῶ τινα ἀσκαρδαμυκτί, προσβλέπω μὲ ὑπερμέτρως ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς Εὐβ. (Ἄνδρων.) Κρήτ. (Κίσ. Ρέθυμν. Σφακ.) Εἶντα γουρλώνεις 'τσιδά; Ἄνδρων. Εἶδα γρυλλώνεις τὴ γοπελιά; δὲν εἶναι γιὰ τ' ἀδόδια σου! (Ρέθυμν.) Θωρεῖ τσι γάβες τῶ γυναικῶ καὶ γλυρώνει σάν νὰ μὴν ἐξανάδε γυναικα Κίσ. Συνών. γ ρ υ λ λ ῖ ζ ὶ ω (Π. 4) Βλέπω, παρατηρῶ ἀτενῶς Μακεδ. (Πεντάλοφ.)

β) 1) Πνίγομαι, αἰσθάνομαι πνιγμονὴν ἐνεκα ἀνωμάλου καταπόσεως ἢ βηχὸς ἢ στραγγαλισμοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας ἀνοίγω ὑπερβολικὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου "Ἄνδρ. Θεσσ. (Ἀετόλοφ. Καλαμπάκ.) Θράκ. (Σουφλ.) Ἰκαρ. Ἰμβρ. Μακεδ. (Δασοχώρ. Δεσκάτ. Καταφύγ. Καστορ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπν. (Καλάμ.) Σάμ. Σαμοθρ. Στερελλ. (Ἀχυρ.) — Γ. Μπακάλ., Καναγκ. Καστορ., 37: Νερό, νερό, φέρετε, γιὰ τὴ γρύλλωσα "Ἄνδρ. Νιρό, μουρέ, κι γκουρλώθ'κα! Ἄχυρ. Γουρλώθ'κι μαναχός τ' αὐτός! αὐτόθ. Θὰ γκουρλουθῆς, μαρέ, μὲ τοῦ φονεῖ Καλαμπάκ. Τρῶγι σιγά-σιγά, κι θὰ γκουρλουθῆς Σουφλ. Σιγά-σιγά, θὰ σταματήσ' 'ς τοῦν λιμό σ' ἔτσ' ἀπὸ τρῶς κι θὰ γκουρλουθῆς Δασοχώρ. "Εβαλι ἔναν τόνον φαῖ κι γκουρλώθ'κι Δεσκάτ. Δῶστι μ' νιό, κι γκούρλουσα! (νιό = νερό) Σαμοθρ. "Εφαγα μιὰ μουγκουσιὰ κι γρυλλώθ'κα Καταφύγ. "Ἀμα βηχάη πουλὸ κι δὲν μπουρεῖ νὰ πάρ' ἀνάσα, πάει, λέμι, γκουρλώθ' κι αὐτός "Αετόλοφ. Μὴ γαταπίνης κανένα ἄανο, γιὰ τὴ θὰ γρυλ-λώσης Ἀπύρανθ. Θωρεῖ κανεὶς πῶς θὰ γρυλλώθῃ, ὅδε τραγουδεῖ αὐτόθ. "Ἡπιασέ με ἕνας βῆχος καὶ κόνευνε νὰ γρυλλώσω αὐτόθ. Μὴ δέν'ς τοῦ πρᾶμα ἀπ' τοῦν λιμό, γιὰ τὴ θὰ γκουρλουθῇ (πρᾶμα = ζῶον) Καστορ. Κοδοδεμένο 'ν' τὸ ζῶ, μόνον πάαινε μοιφιέκαρε τὸ σκοινί, νὰ μὴ γρυλλώσῃ (μοιφιέκαρε = χαλάρωσε) Ἀπύρανθ. "Ἀκουε, ὁ γρυλλωμένος, πῶς δὲν σωπαίνει! αὐτόθ. (γρυλλωμένος = ποὺ εἶθε νὰ πνιγῇ!) || Ποιήμ.

Τὰ κόκκαλα νὰ τὰ τηράη, | μὲ ἔγνοια νὰ τὰ βγάνη,
μ' ἕνα μπορεῖ νὰ γκουρλουθῇ, | 'ς τὸν γκούσμαρο ἂν πάνη
Γ. Μπακάλ., ἔνθ' ἂν. 2) Μεταβ., ἀποπνίγω τινα, στραγγαλίζω διὰ τῶν χειρῶν, σφίγγω τινὸς τὸν λαιμόν, ὥστε νὰ ἀνοίξῃ τὰ μάτια του Ἡπ. (Κόνιτσ.) Θεσσ. (Καλαμπάκ.) Θράκ. (Σουφλ.) Μακεδ. (Βλάστ. Καστορ. Νάουσ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Στερελλ. (Ἀχυρ.) Τὴν. (Πάνορμ.) — Γ. Μπακάλ., Καναγκ. Καστορ., 25: Τὸν ἐπιασι 'ποὺ τοῦν λιμό κι τοῦν γκούρλουθι Σουφλ. Σῶπα, κακορρίζικο, 'ιὰ θὰ σὲ πιάσω νὰ σὲ γρυλλώσω! Ἀπύρανθ. Οἱ ν'φίτσες γκρ'λλῶν'ν τὰ π'λλάκια κι τίς κλουσσαριές Καστορ. Θὰ σὶ γκουρλώσουν! Καλαμπάκ. Θὰ σὶ

γκουρλώσου, κιαρατᾶ, ἄν ξανακρίν'ς (θὰ σὲ πνίξω, ἄν ξαναμιλήσης) Ἀχιν. Ἡ ἀλούπα γκούρλωσε τὶς κόττες μας Καστορ. Τοὺν ἰγρύλλουσιν 'ς τὴ γουγιὰ κι κόδιβι νὰ τούν-ι-πρίξη Πάνορμ. Πάει ὁ βοσκός, γρυλλώνει κανένα μεγάλο δρόο γαὶ πάει τονε τοῦ παπᾶ (ἐκ παραμυθ.) Ἀπύρανθ. || Φρ. Ἀλλοί, κακοθάνατε, ποὺ νὰ σὲ γρυλλώσουνε τὰ δρόσον χέρια! (ἀρὰ) αὐτόθ. || Ποίημ.

Μόκος, σουκιούτι, εἰδεμή, | σὲ γκούρλουσα καημένη Γ. Μπακάλ., ἐνθ' ἄν. β) Κάμνω τινὰ νὰ σιγήσῃ, κάμνω τι νὰ σβήσῃ κ.τ.θ. Θεσσ. (Λάρ.) Μακεδ. (Δασοχώρ. Δεσκάτ.) κ.ά.: Γκούρλουσ' τουν, δὲν μπουρῶ νὰ τοὺν ἀκούουν! (διὰ τὸν ἐκφωνητὴν τοῦ ραδιοφώνου) Λάρ. Γούρλουσ' τοῦ τσιγάρον, θὰ βάλ'ς κανιὰ φουτιὰ! Δεσκάτ. Φτάν', γούρλουσ' τοῦ τσιγάρον, μᾶς γάβουσιν μὴ τοὺν γαπνὸ! αὐτόθ. γ) Οἰκειοποιῶμαι τι παρανόμως Θράκ. (Σουφλ.) κ.ά. 3) Μέσ., κατεπιγόμαι, τῆς σημασίας προσελθούσης ἐκ τῆς ἀγωνίας ὅφ' ἥς κατέχεται ὁ ἐπειγόμενος, γρυλλώνω τρόπον τινὰ ἐκ τῆς ἀγωνίας τοὺς ὀφθαλμούς μου Μακεδ. (Βλάστ.): Δὲν ἀδευάζου, γκουρλώνουμι. Συνών. π ν ἰ γ ο μ α ι.

γρυλλωτός ἐπίθ. Ἡπ. Κρήτ. (Κίσ. Σφακ. κ.ά.) Πελοπ. (Κίτ. Μάν.) — Λεξ. Βάιγ. Δημητρ. γρυλλωτός Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γκυρλωτός Ἡπ. γουρλωτός Ἡπ. Πελοπ. (Ἑρμιόν. Κορινθ.) γουρλουτός Στερελλ. (Ἀχιν.) γρουλωτός Χίος (Βροντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ υ λ λ ὶ ω ν ω.

1) Ἐπὶ ὀφθαλμῶν, ὁ προπετής, ὁ ἐξέχων Ἡπ. Κρήτ. (Κίσ. Σφακ. κ.ά.) Πελοπ. (Ἑρμιόν. Κίτ. Κορινθ. Μάν.) Στερελλ. (Ἀχιν.) Χίος (Βροντ.) — Λεξ. Βάιγ. Δημητρ.: Ἐχει κατὶ μάτ' τ' α γρυλλωτὰ ποὺ ζε σκιάζουσι Κίτ. Εἶδισ τί γουρλουτὰ μάτγ'ια ἔχ' τοῦ π'δί τ'; Ἀχιν. Εἶναι ἄσκημος, γιατί εἶναι γρυλλωτὰ τ' ἀμμάθια δον, ἀλλιῶς θάν-ἐ-τρῶγουνε (= ἀλλιῶς θὰ ἦτο ὑποφερτὴ ἡ μορφή του) Κίσ. || Ἄσμ.

Κ' εἶχε τὰ μάτια γρυλλωτὰ καὶ τὴ θεωρὶά μεγάλη Σφακ. 2) Ὁ διὰ στραγγαλισμοῦ φονευθεὶς ἢ ὁ ἐκ πνιγμονῆς (κακῆς καταπόσεως κ.τ.θ.) ἀποθνήσκων Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Στερελλ. (Ἀχιν.): Θὰ πάη γουρλουτὴ αὐτεῖν' ἢ κουπέλα μὴ τοῦ φατ' π' κατ' Ἀχιν. || Φρ. Πάει γουρλουτός (τὸν ἐπνίξαν) Ἀχιν. Γρυλλωτός ἐίνηκε (ἐφονεύθη διὰ στραγγαλισμοῦ) Ἀπύρανθ.

γρύμπος ἐπίθ. ἀμάρτ. γρύμπος Πόντ. (Ματζούκ. Σάντ. Σταυρ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐς. γ ρ ὕ ψ = μυθικὸν πτηνὸν μὲ ράμφος κυρτόν. Διὰ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου βλ. τὸ Βυζαντ. γ ρ ὕ ψ ο ς εἰς Βέλθανδρ. καὶ Χρυσάντζ. 315 (ἐκδ. Μαυροφρ.) «ἐξαίφνης κατεπέτασεν ὁ γρύψος ἐκ τοῦ τόπου».

Ἰσχνός, ἀδύνατος ἐνθ' ἄν.: Πολλὰ γρύμπος ἐν' (πολὺ ἀδύνατος εἶναι) Ματζούκ.

γρυμψώνω ἀμάρτ. γρυμψώνω Πόντ. (Ματζούκ. Σταυρ. Χαλδ.) ρεμψώνω Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γ ρ ὕ μ ψ ο ς.

Ἰσχναίνομαι, ἀδυνατίζω σωματικῶς, αἰσθάνομαι ἐξάντλησιν ἐνθ' ἄν.: Ἐγρύμψωσεν καὶ στέκ' Σταυρ. Ἐρέμψωσεν ἡ καρδία μ' Χαλδ.

γυάλα ἡ, σύνθηθ. γυάλ-λα Κάλυμν. Κάσ. Κύπρ. Κῶς Μεγίστ. Νίσυρ. Σύμ. Χάλκ. κ.ά. γυάλ-λᾶ Κῶς Λέρ. Ρόδ.

κ.ά. γυάλα Ἀστυπ. ὕάλ-λα Κάσ. ὕάλα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ἐκ τοῦ οὐς. γ υ α λ ἰ κατὰ τύπ. μεγεθ.

1) Πλατύστομον ὕαλινον δοχεῖον ἱκανοῦ μεγέθους σύνθηθ.: Ἡ γυάλα μὲ τὰ χρυσόψαρα. Μιὰ γυάλα γλυκὸ - μαρμελάδα - μέλι σύνθηθ. Ψάγια τῆς γυάλας Σύρ. Αὐτὸ τὸ βασιλοψαράκι εἶναι μέσα σὲ γυάλα (βασιλοψαράκι = εἶδος χρυσόψαρου) Ἑρεικ. Ἡ Ἑλίτσα ἐγέμωσε μιὰ ὕάλ-λα σιτάκα (= ἀνθόγαλο) Κάσ. Δώκανε λαλούδια 'ς τὴ δασκάλισσά τους νὰ τὰ βάλλῃ 'ς τὴ γυάλα (= ἀνθοδοχεῖο) Πελοπ. (Ξεχώρ.) Ὁμορφες ποὺ 'ν' οἱ καραμέλες τσῆ γυάλας εὐτεινῆς! Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ρίχνουμε σὲ μιὰ γυάλα διάφορα ἀλυσιθάκια Φοῦρν. Ἰδία 'τσὰ σοῦ φαίνεται πὼς βρίσκεσαι 'ς τὴ γυάλα, ὁδε πάης 'ς τὴ Χώρα καὶ κάτσης σὲ κανένα μαγαζὶ Κρήτ. || Φρ. Νὰ σὲ βάλλω 'ς τὴ γυάλα! (εἰς θέσιν περιστοπτον πρὸς ἐπίδειξιν, συνηθέστερον εἰρων.) Κρήτ. κ.ά.: β) Ἐπιτραπέζιος ὕαλινη ἢ κρυσταλλίνη φιάλη, ἔχουσα στενὸν λαγόν καὶ ἐξωγκωμένην κοιλίαν Ἡπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ. κ.ά.): Γιόμ' σ' τ' γυάλα ρακὴ Ζαγόρ. Μ' σὴ γυάλα λάδ' ἔβαλα σήμυρα 'ς τοῦν βριάμ' Κουκούλ. Ἐχον κι τ' γυάλα νὰ τ' γιουμώσουν τσίτ'ρον ἀπ' τοῦ καλὸ (τσίτ'ρον = τσίπουρο, ρακὴ) αὐτόθ. 2) Ὑάλινος βόλος, μὲ τὸν ὅποιον κρούουν οἱ παῖδες τοὺς πηλίνους βόλους εἰς τὴν ὁμώνυμον παιδιὰν των Εὐβ. (Αἰδηψ.). Γιατί μὸκλιψις τσ' γυάλις; Συνών. β ὁ λ ο ς, γ κ α ς ἰ ᾶ, γ υ α λ ἑ ν ἰ α. 3) Κυλινδρικὸν ἀλιευτικὸν ὄργανον ἐκ λευκοσιδήρου φέρον προσηρμοσμένην εἰς τὴν βάσιν του παχεῖαν ὕαλον. Τοῦτο χρησιμοποιούμενον ὡς διόπτρα θαλάσσης ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἀλιέα τὴν βυθοσκοπῆσιν τοῦ πρὸς ἀλιεῖαν χώρου Ἀστυπ. Σύμ. Τῆλ. Χάλκ. κ.ά. Συνών. γ υ α λ ἰ 2ε. β) Συνεκδ., ἡ ἀλιευτικὴ λέμβος καὶ τὸ σπογγαλιευτικὸν πλοιάριον, ποὺ χρησιμοποιοῦν τὸ ἀνωτέρω ἀλιευτικὸν ὄργανον Ἀστυπ. Σύμ. 4) Ὁ ὑαλώδης ἐπίπαγος ὁ σχηματιζόμενος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὕδατος ἐκτεθειμένου εἰς τὸ ψῦχος Πελοπ. (Λεῦκτρ.): Τὸ νερὸ ἔχει γυάλα 'ς τὴ σκαφίδα. β) Τὸ ὑαλῶδες ἐπίστρωμα πάχνης ἐπικαθημένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν μετὰ ἀπὸ ψυχρὰν καὶ αἰθρίαν νύκτα Κύπρ. Πελοπ. (Ἀρν. Ζελίν.): Ἐχει γυάλα 'ς τὸ δρόμο καὶ γλιστράει Ἀρν. Ζελίν. Ἐν-νὰ κάμη γυάλ-λαν πόψε, γιατί ἔφ-φυσᾶ κουθ-θὶν τς' ἔν-νὰ κρούση τὰ δειντρά (κουθ-θὶν = κουκκί = καθόλου, νὰ κρούση = νὰ καύση). Κύπρ. Πβ. γ υ α λ ἰ Β1.

γυαλάδα ἡ, κοιν. γυαλ-λάδα Κῶς Λυκ. (Λιβύσσ.) Σύμ. Ρόδ. κ.ά. γυαλ-λάα Κῶς (Καρδάμ. Πυλ. κ.ά.) ὕαλ-λάδα Κάσ. ὕαλάδα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γυαονάδα Τσακιν. (Χαβουτσ.) γυαλάτα Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. γ υ α λ ἰ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ά δ α.

1) Ἡ στιλπνότης κοιν.: Ἡ γυαλάδα τῶν ματιῶν - τοῦ προσώπου - τῶν παποντισιῶν - τῶν ἐπίπλων - τῆς θάλασσας κοιν.: Χαλάσανε τὰ λουστρίνια μου, ἐφνγε ἡ γυαλάδα τους Πειρ. Αὐτὸς φαίνεται καλὸς βουγιᾶς, ἔχει μιὰ πολὺ καλὴ ὕαλ-λάδα (βουγιᾶς = ἐλαιόχρωμα) Κάσ. Ἀέ, γυαλάδα ἀπ' ἔχ'νι τὰ παπούτσια τ'! Θεσσ. (Πήλ.) Ἐξεβούρτσισα τὰ παπούτσια σου καὶ τὰ 'καμα π' ἀστράφαν ἀπ' τὴ γυαλάδα Μῆλ. Ἀλεῖβονμι τοῦ ψουμὶ μὴ νιρὸ κι παίρν' μιὰ γυαλάδα Θεσσ. (Μασχολούρ.) Μὴ σιδερώνης τὴ γρεβάντα ἀπ' τὴ γαλή, γιατί ἀφίνει γυαλάδα Μύκ. Γυαλ-λάδαμ ποὺ τὴν ἔδει τὸ πρόσωπόν της! Κῶς. Ἀπὸ τὴ γυαλάδα τῶν ματιῶν τους φαίνονται φρέσκα τὰ ψάγια Πειρ. Ὡ, πὼς ὕαλοκοποῦ δὰ βακίρια σας! εἶδα ὕαλάδα 'ν' εὐτή; Νάξ. (Ἀπύρανθ.) β) Ἡ ἐκ τῆς πολυχρονίου τριβῆς προκαλουμένη στιλπνότης τῶν ἐνδυμάτων σύνθηθ.: Πῆγα τὸ σακκάκι μου 'ς τὸ καθαρι-

